

Temat: dopełnienie i okolicznik, czyli określenia czasownika.

1. Przeczytaj z ramki w podręczniku, co to takiego **dopełnienie** (str.292).

Dopełnienie to część zdania określająca czasownik, a niekiedy także przymiotnik i przysłówek.

Dopełnienie odpowiada na pytania wszystkich przypadków oprócz mianownika (wołacz też nie wchodzi w grę, ponieważ jest zawołaniem).

D

O **kogo? czego?**

P **komu? czemu?**

E **kogo? co?**

Ł **z kim? z czym?**

N **o kim? o czym?**

I

E

N

I

E

Dopełnienie może być wyrażone rzeczownikiem, zaimkiem rzeczownym, wyrażeniem przyimkowym, bezokolicznikiem.

Powyższe informacje o dopełnieniu wpisz do zeszytu. Staraj się pisać uważnie, by jak najwięcej zapamiętać.

2. Wskaż dopełnienia w podanych zdaniach.

Przykład I

Filip poszedł z Przemkiem do biblioteki.

Czasownik w tym zdaniu to POSZEDŁ, więc sprawdzam, jakie ma określenia.

poszedł (z kim?) z Przemkiem

pytanie z *kim?* jest pytaniem, na jakie odpowiada dopełnienie (N.)

Filip poszedł **z Przemkiem** do biblioteki. (dopełnienie jest tu wyrażone wyrażeniem przyimkowym)

poszedł (*dokąd?*) do biblioteki Pytanie nie należy do dopełnienia, więc to sformułowanie dopełnieniem nie jest.

Przykład II

Maja nie poczekała na Melanię.

Czasownik to NIE POCZEKAŁA, więc sprawdzam, jakie ma określenia.

nie poczekała (*na*) *kogo?* na Melanię

pytanie *kogo?* jest pytaniem o dopełnienie (B.)

Maja nie poczekała **na Melanię**. (tu również jest wyrażenie przyimkowe)

Wyrażenie przyimkowe? Zerknij do zeszytu lub podręcznika.

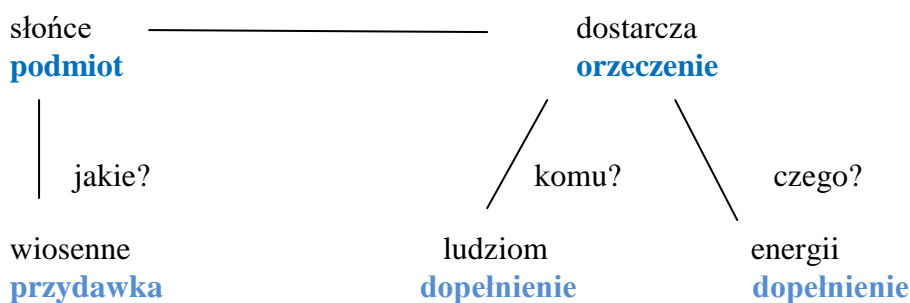
3. Teraz Ty spróbuj wskazać dopełnienia (rozwiązanie na końcu).

Dawid grał w piłkę.

Kornel kupił przepyszne ciastka.

4. Wykres zdania i nazwanie części zdania (podmiot, orzeczenie, przydawka, dopełnienie). Jak rysować wykres? – instrukcja w zeszycie (+ prezentacja).

Wiosenne słońce dostarcza ludziom energii.

Wiosenne – przydawka, ponieważ określa wyraz *słońce*, a *słońce* to rzeczownik. Przydawka jest określeniem rzeczownika.

Pozostałe wyrazy są określeniami czasownika i odpowiadają na pytania przypadków, czyli są to dopełnienia.

5. Przeczytaj z ramki w podręczniku, co to takiego **okolicznik** (str.292).

Okolicznik to część zdania, która najczęściej jest określeniem czasownika (rzadziej przymiotnika i przysłówka).

Okolicznik informuje m.in. w jakich okolicznościach odbywa się czynność.

Okolicznik odpowiada na pytania: jak? gdzie? kiedy? w jaki sposób? mimo czego? pomimo co? pod jakim warunkiem? jak długo? dlaczego? po co? w jakim celu? skąd? itd.

Okolicznik może być wyrażony rzeczownikiem, wyrażeniem przyimkowym, przysłówkiem, zaimkiem przysłownym, czasownikiem w bezokoliczniku.

Powyższe informacje o okoliczniku wpisz do zeszytu. Staraj się pisać uważnie, by jak najwięcej zapamiętać.

6. Wskaż okoliczniki w podanych zdaniach.

Przykład I

Daria spotkała się z Nikołą w herbaciarni.

Czasownik w tym zdaniu to SPOTKAŁA SIĘ, więc sprawdzam, jakie ma określenia.

spotkała się (z *kim?*) z Nikołą (tu mamy dopełnienie, ponieważ pytanie z *kim?* jest pytaniem przypadka)

spotkała się (*gdzie?*) w herbaciarni (Wyrażenie przyimkowe w *herbaciarni* wskazuje na miejsce, odpowiada na pytanie *gdzie?*, a więc jest to okolicznik.)

Daria spotkała się z Nikołą **w herbaciarni**.

Przykład II

Anka ćwiczyła wytrwale.

Czasownik w tym zdaniu to ĆWICZYŁA, więc szukam określeń.

Ćwiczyła (jak?) wytrwale Przysłówek *wytrwale* wskazuje na sposób wykonania czynności (ćwiczyła), odpowiada na pytanie *jak?*, a więc jest to okolicznik.

Anka ćwiczyła **wytrwale**.

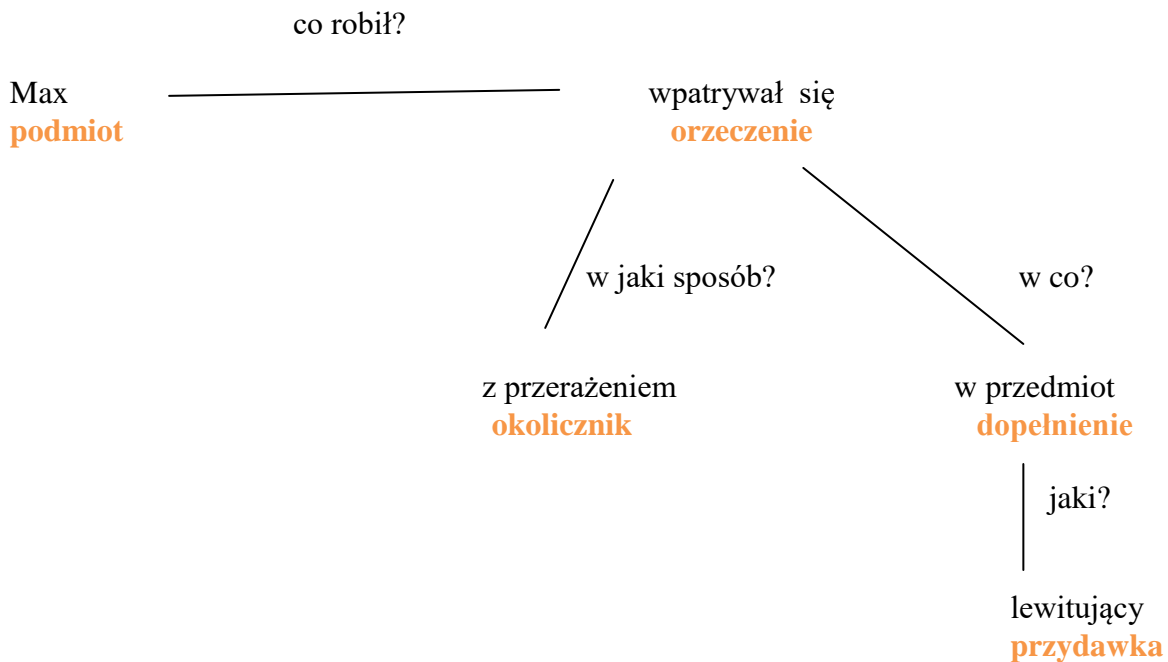
Dla przypomnienia: wyraz ANKA to podmiot. Pytania KTO? CO?, czyli pytania mianownika, są zarezerwowane dla podmiotu.

7. Teraz Ty spróbuj wskazać okoliczniki (rozwiązanie na końcu).

Dzieci głośno śpiewały.
Tata pracuje w biurze.

8. Wykres zdania i nazwanie części zdania (podmiot, orzeczenie, przydawka, dopełnienie, okolicznik).

Max wpatrywał się z przerażeniem w lewitujący przedmiot.

Żeby nazywać części zdania, musisz znać wiadomości na ich temat. Trzeba się po prostu nauczyć.

9. Dla utrwalenia wykonaj ćw. 1 i 2 str. 110 ćwiczeniówka. Rozwiązania (dla porównania) zamieszczę po południu – nasza grupa.

ROZWIĄZANIA Z LEKCJI

Dopełnienie

Dawid grał **w piłkę**.

grał (w co?) w piłkę (pytanie B.)
Tu dopełnienie jest wyrażone wyrażeniem przyimkowym

Kornel kupił przepyszne **ciastka**.

kupił (*co?*) ciastka (pytanie B.)

W tym przykładzie dopełnienie jest wyrażone rzeczownikiem

Okolicznik

Dzieci **głośno** śpiewały.

śpiewały (*jak?*) głośno (okolicznik wyrażony przysłówkiem)

Tata pracuje **w biurze**.

pracuje (*gdzie?*) w biurze. (okolicznik wyrażony wyrażeniem przyimkowym)

Jeśli chcesz wpisać do zeszytu inne informacje, np. wykresy, możesz oczywiście to zrobić.

Jeśli są pytania, pisz. Myślę, że jeśli chodzi o te zagadnienia, najlepiej porozmawiać indywidualnie.